

mecliste.org

MECLİS ARAŞTIRMALARININ DEPREM ÖZELİNDE YETKİNLİĞİ

Analiz Raporu

13 Mart 2023

mecliste.org

**DENGE VE
DENETLEME AğI**
DENGEDENETLEME.ORG

mecliste.org, Denge ve Denetleme Ağı tarafından yürütülen ve İsveç Uluslararası Kalkınma İşbirliği Ajansı (Sida) tarafından desteklenmektedir.

**MECLİS
ARAŞTIRMALARININ
DEPREM
ÖZELİNDE
YETKİNLİĞİ
ANALİZ
RAPORU**

GİRİŞ

Kahramanmaraş'ın Pazarcık ve Elbistan ilçelerinde 9 saat arayla meydana gelen 7.7 ve 7.6 şiddetindeki iki deprem ve takip eden artçı sarsıntılar, birçok ilde can ve mal kaybına sebep oldu. 6 Mart tarihi itibarıyla AFAD'ın yaptığı açıklamada, depremden etkilenen 11 ilde can kaybı sayısının 46 bin 104; yaralı sayısının ise 100 bine yaklaştığı belirtildi. 3 binden fazla artçı deprem kaydedilen bölgedeki 200 bini aşkın depremzede ise diğer illere tahliye edildi.

Türkiye'nin deprem bölgesinde olması gerçeği, gelecekte yaşanabilecek olası bir depremde yaşanacak hasar ve can kayıplarının en aza indirgenmesi için kurum ve kuruluşların liyakat, hesap verebilirlik ve şeffaflık ilkeleri temelinde yeniden kurgulanmasını gerektiriyor. Bu çerçevede Türkiye'de afetlerle etkin mücadele ve önleyici tedbirlerin alınması için demokratik denge ve denetleme mekanizmasının tesisi yaşamsal öneme sahiptir.

Meclis, Türkiye Cumhuriyeti tarihi boyunca depreme ilişkin 10 araştırma komisyonu kurdu. Bu komisyonların hemen hemen hepsi, Türkiye'de yaşanmış önemli depremlerin ardından kurulan araştırma komisyonlarıydı. Türkiye'nin en büyük depremlerinden birisi olan ve 17 bini aşkın kişinin hayatını kaybettiği 1999 Gölcük depreminin ardından ise günümüze kadar depreme ilişkin 3 Meclis araştırma komisyonu kuruldu.

Son olarak, TBMM Genel Kurulunda görüşülen ve Meclis'teki her siyasi partinin verdiği araştırma önermeleri birleştirilerek **6 Mart'ta; 'Kahramanmaraş Merkezli Depremlerin Sonuçlarının Tüm Yönleriyle Araştırılması, Depreme Dirençli Yapı Stokunun Oluşturulması ve Kentsel Dönüşüm Uygulamalarının Etkinliğinin Artırılması İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla'** kurulan Meclis Araştırması Komisyonu ise bu komisyonların **11.'si** olarak yasama işlevindeki yerini aldı.

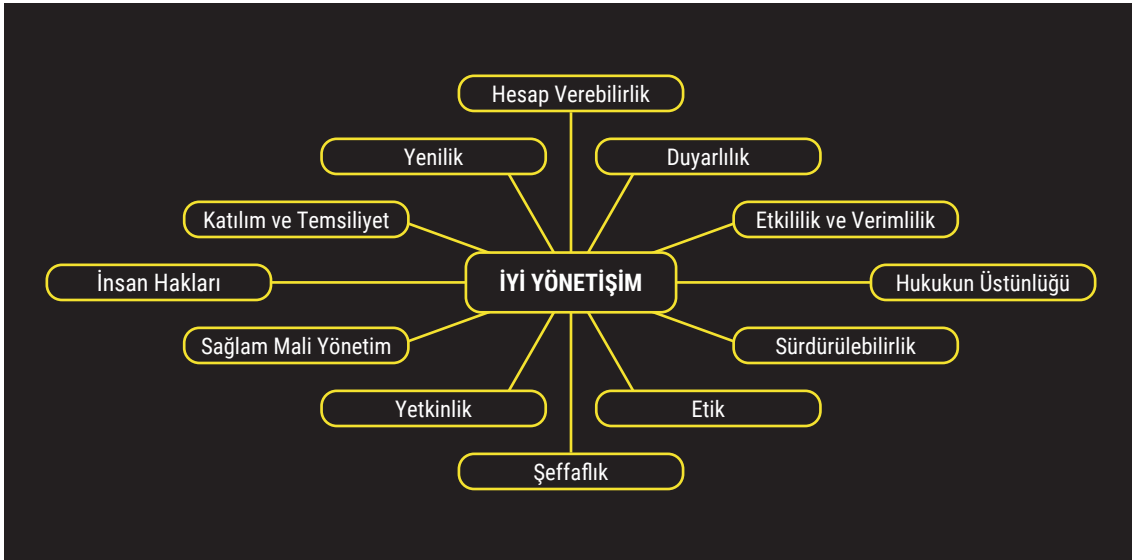
Bu analiz raporu; Meclis'in en önemli denetim işlevlerinden birisi olan Meclis araştırması işlevini, depremler özelinde irdelemeyi amaçlamıştır. Bu kapsamda 1999 Gölcük depreminden günümüze kadar olan Meclis araştırma komisyonu raporları somut ve objektif ölçütlerle incelenmiş ve bu ölçütleri en çok karşılayan ve 2000 yılında dağıtılan, 1999 Gölcük depremine ilişkin kurulmuş komisyonun raporu ele alınmıştır. Bu raporun öneriler başlığı altındaki 39 öneri maddesi derinlemesine incelenerek devletin organlarının bu önerileri yerine getirip getirmediği analiz edilmiştir.

ARAŞTIRMA VE YÖNTEM

Kanun yapım sürecinde komisyonların işlevi ve komisyon çalışmalarını izlemenin önemini vurgulamak yanlış olmayacaktır. Özellikle Meclis'in en önemli denetim mekanizmalarından birisi olan 'Meclis Araştırması,' tüm Türkiye'yi de ilgilendiren ve deprem araştırmaları özelinde kurulmuş 3 araştırma komisyonu üzerinden incelenmesi gerekmektedir.

Kamu yönetiminde yaşanan gelişmeler ışığında geleneksel kamu yönetiminin yerini alan ve vatandaş ile devlet iletişiminin güçlendirilmesini amaçlayan bir model olan 'iyi yönetim,'¹ ilgili araştırma komisyonları raporlarının incelenmesine de yön vermiştir. 'Yenidünya modeli' olarak nitelendirilen yönetişimin 12 temel ilkesi, deprem konulu 3 komisyonun izlenmesi için oluşturulan ölçütlerin temelini oluşturmaktadır. Bu ilkeler 'Avrupa Yönetişim Mükemmelliği Markası'na (ELOGE) göre katılım, temsiliyet, seçimlerin adil yapılması; duyarlılık; etkililik ve verimlilik; açıklık ve şeffaflık; hukukun üstünlüğü; etik davranış; yetkinlik ve kapasite; yenilik ve değişime açık olma; sürdürülebilirlik ve uzun dönemli yönelim; sağlam mali yönetim; insan hakları, kültürel çeşitlilik ve sosyal kaynaşma ve hesap verebilirliktir.²

¹ Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı. *Good Governance: Improving Quality of Life*. Edited by Fikret Toksöz, TESEV Publications, 2008. Accessed 13 September 2022.

² Council of Europe, and CENTRE OF EXPERTISE FOR LOCAL GOVERNMENT REFORM. *12 Principles of Good Governance*. 2008. Council of Europe, European Label of Governance Excellence (ELOGE), <https://www.coe.int/en/web/good-governance/12-principles>.

Bu rapor kapsamında, Meclis araştırma komisyonlarını ve raporlarını izleme çalışmalarının, bu ilkelerden şeffaflık, çoğulcu yapı ve katılımcılık doğrultusunda ve objektif göstergeler aracılığıyla izlenmesi sağlanmaktadır.

İyi yönetim modeli ilkelerine ek olarak, uzmanlar Prof. Dr. Fahri Bakırcı ve Dr. Mustafa Biçer ile yapılan komisyon izleme çalışmayı doğrultusunda bu ilkeler izleme ölçütlerine dönüştürülmüş, buna bağlı olarak objektif ve somut verilere dayalı bir komisyon izleme için yöntemi benimsenmiştir.

Rapor bulgularını oluşturan çıktılar, belirlenen ölçütler aracılığıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin kamuoyuna açık veritabanının irdelenmesi ile belirlenmiş, komisyon raporunun öneriler bölümünde yer alan öneri politikalarının gerçekleştirilip gerçekleştirilmediği ise telefonlar ile yapılan mülakatlarla ve literatür, haber ve basılı yayın gibi kaynakların taranmasıyla doğrulanmıştır. Raporun son bölümünde ise, depremlerin incelenmesi üzerine kurulu 3 araştırma komisyonu raporunun en nitelikli olanı belirlenmiş ve raporun çıktıları olan önerilerin günümüze kadar uygulanıp uygulanmadığı ölçülmüştür.

KOMİSYON İZLEME ÖLÇÜTLER

Şeffaflık

Şeffaflık ilkesi gereğince, kamuoyunun komisyonun verilerine güncel bir şekilde ulaşabilmesi gerekmektedir. Bu ölçütle;

- komisyon hakkında bilgiye,
- komisyonun gerekçesine,
- kurulduğu birleşimin tutanaklarına,
- komisyon üyesi milletvekillerinin bilgilerine ulaşılabilir mi?

Çoğulcu Yapı

Parlamento kültürü gereği komisyonlardaki çoğulcu yapıda, komisyon üyelerinin ve işleyiş sırasında tüm siyasi partilerin güçleri oranında gündemi belirleme konusunda söz sahibi olmaları gerekmektedir.

Bu çerçevede bu ölçütün belirlenmesi için yöneltilecek iki soru şu şekildedir:

- Başkanlık divanı seçilirken muhalefete yer veriliyor mu?
- Komisyon üyelerinin siyasi partilere göre dağılımı dengeli mi?

**Uzmanlık
İncelemesi**

Kuvvetler ayrılığı gereği komisyonlar, yapılacak araştırmaları Anayasaya uygunluktan ziyade, teknik açıdan da değerlendiren uzman kurullardır. Dolayısıyla bu ölçütün izlenmesi için şu alt-ölçütün belirlenmesi gerekmektedir:

- Araştırma kapsamında objektif bir uzmanlık incelemesi yapılabilir mi?

**Katılımcılık
(Uzman
ağırma
Uygulamasının
İşlevi)**

İçtüzüğün 105. maddesi gereğince meclis araştırma komisyonları, fikirlerini almak üzere uzmanlar çağırma yetkisine sahiptirler. Ancak görüşülen kanun teklifine teknik açıdan bir katkısı olmayan bir uzmanı çağırmak, komisyonların teknik yeterliliği açısından ve kamuoyunun temsil edilmesi açısından etkili olmayacaktır. Kısacası denebilir ki, 'uzman çağırma' uygulaması, sonunda karar alma mekanizmasında etkili olursa anlamlıdır. Bu ölçütün değerlendirmesine yönelik olan alt-ölçütler, aşağıda sunulmuştur:

- Toplantılara her görüşten ve meslekten uzman çağırılıyor mu?
- Çağırılan uzmanlar arasında sivil toplum aktörleri, akademisyenler ve meslek odaları temsilcileri var mı?
- Çağırılan uzmanların katkıları sonucunda meclis araştırması şekillenebiliyor mu?

**Somut Öneri
ve ıktılar**

Meclis araştırma komisyonu raporlarının en önemli ve ürünü, komisyon toplantıları sonucunda belirlenen öneri setleridir. Dolayısıyla bu öneri setlerinin ölçülmesi için şu ölçütler sunulabilir:

- Öneri doğrudan kurum, kuruluş, mevzuat ya da kişiye istinaden yazılmış mı?
- Önerilerde, havada kalmayacak ya da gelir-geçer cümlelere dayalı olmadan somut politika ifadeleri kullanılıyor mu?

KOMİSYONLAR ve KOMİSYON ÇALIŞMALARI

İlk olarak Gölcük depreminin ardından "Ülkemizde Meydana Gelen Deprem Felaketi Konusunda Yapılan Çalışmaların Tüm Yönleriyle İncelenerek Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla" kurulan Meclis Araştırma Komisyonu, depremin gerçekleştiği tarih olan 19 Ağustos 1999'dan 4 gün sonra, DYP, ANAP, DSP ve MHP'li yaklaşık 108 milletvekilinin imzasıyla kurulmuş, Genel Kuruldaki 59'uncu birleşimde çalışma süresi üç ay olarak belirlenmişti. Bir ay ek süre isteyen komisyon, geniş kapsamlı ve nitelikli çıktılara sahip 50 sayfalık bir rapor yayınlamak, çalışmalarını 4 ayda tamamlamıştı.

İkinci olarak, 2010 yılında "Deprem Riskinin Araştırılarak Deprem Yönetiminde Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla" kurulan komisyon ise, 1999 depreminin etkilerini gelecekte meydana gelecek depremlerde de yaşamamak ve bu depremlerin etkilerini azaltmak için önlemler alınması amacıyla kurulmuştu. Öyle ki, bu komisyonun gerekçe metinlerinde de yer alan ifadelerde, Prof. Dr. Naci Görür gibi uzmanların uyarılarına referans verilmiş ve gelecekte yaşanacak doğal afetlere karşı tedbirlerin alınması gerektiği vurgulanmıştı.

Son olarak, Ocak 2020'de Elazığ'da 41 kişinin hayatını kaybetmesine, yüzlerce kişinin yaralanmasına yol açan 6,8 büyüklüğündeki deprem meydana gelmiş; daha sonra Ekim 2020'de İzmir Seferihisar'da 6,6 büyüklüğündeki deprem 116 kişinin hayatını kaybetmesine, binden fazla kişinin de yaralanmasına sebep olmuştu. Kasım 2020 yılındaki Meclis araştırma komisyonu ise bu iki depremden sonra kurulmuştu.

#	Dönemi	Kuruluş Tarihi	Görev Süresi	Ek Görev Süresi	Rapor Dağıtım Tarihi
1	21. Yasama Dönemi; 3. Yasama Yılı	23/08/1999	3 ay	1 ay	18/02/2000
2	23. Yasama Dönemi; 4. Yasama Yılı	12/01/2010	3 ay	1 ay	04/04/2011
3	27. Yasama Dönemi; 4. Yasama Yılı	03/11/2020	3 ay	1 ay	16/07/2021

3 KOMİSYON RAPORUNA İLİŞKİN BULGULAR

'Araştırma ve Yöntem' başlığında da belirtildiği gibi, 1999 Gölcük depreminden sonra kurulan üç komisyonun raporları büyük bir titizlikle incelenmiş ve 5 ölçüt ile 14 alt-ölçüt, raporlara ilişkin bulgulara ulaşmakta kullanılmıştır. Bulgular aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

ÖLÇÜT	ALT-ÖLÇÜT	2000 Yılı Raporu	2011 Yılı Raporu	2021 Yılı Raporu
1.Şeffaflık	1.1.Komisyon hakkında bilgiye ulaşılabilir mi?	Evet	Evet	Evet
	1.2.Gerekçelere ulaşılabilir mi?	Evet	Evet	Evet
	1.3.Kurulduğu birleşimin tutanaklarına ulaşılabilir mi?	Evet	Evet	Evet
	1.4.Komisyon üyesi milletvekillerinin bilgilerine ulaşılabilir mi?	Evet	Evet	Evet
2.Çoğulcu Yapı	2.1.Başkanlık divanı seçilirken muhalefete yer veriliyor mu?	Evet	Hayır	Hayır
	2.2.Komisyon üyelerinin siyasi partilere göre dağılımı dengeli mi?	Evet	Hayır	Hayır
3.Uzmanlık İncelemesi	3.1.Araştırma kapsamında objektif bir uzmanlık incelemesi yapılabilir mi?	Evet	Evet	Evet
4.Katılımcılık (Uzman Çağırma Uygulamasının İşlevi)	4.1.Toplantılara her görüşten ve meslekten uzman çağırılıyor mu?	Evet	Evet	Evet
	4.2.Çağrılan uzmanlar arasında sivil toplum aktörleri var mı?	Evet	Evet	Evet
	4.3.Çağrılan uzmanlar arasında akademisyen/araştırmacı var mı?	Evet	Evet	Evet
	4.4.Çağrılan uzmanlar arasında meslek odaları temsilcisi var mı?	Evet	Evet	Evet
	4.5.Çağrılan uzmanların katkıları sonucunda öneriler şekillenebilir mi?	Evet	Evet	Evet

ÖLÇÜT	ALT-ÖLÇÜT	2000 Yılı Raporu	2011 Yılı Raporu	2021 Yılı Raporu
5.Somut Öneriler ve Çıktılar	5.1.Öneriler çoğunlukla doğrudan kurum, kuruluş, mevzuat ya da kişiye istinaden yazılmış mı?	Evet	Kısmen	Kısmen
	5.2.Önerilerde, çoğunlukla havada kalmayacak ya da gelir-geçer cümlelere dayalı olmadan somut politika ifadeleri kullanılıyor mu?	Evet	Kısmen	Kısmen

Yapılan araştırma sonucunda ortaya çıkan bulgulara göre tüm komisyon raporlarının hemen hemen tüm ölçüt ve alt-ölçütleri karşıladığını görebiliriz. Ancak 2011 ve 2021 yıllarında dağıtılan komisyon raporları, 'çoğulcu yapı' ölçütünün altında bulunan iki alt-ölçütü de karşılamayı başaramamıştır. Yani bu iki komisyon çoğulcu yapıda kurulamamış, başkanlık divanları ve komisyon üyeleri o dönemde Meclis'te bulunan siyasi partiler açısından dengeli bir biçimde oluşturulamamıştır.

Bunun yanı sıra somut öneriler ve çıktılar ölçütü perspektifinden bakıldığında, 99 depreminin ardından kurulan komisyonun raporunda geçen önerilerin çoğunlukla kurum, kişi ya da mevzuata istinaden yazıldığını ve önerilerde havada kalmayacak şekilde somut politika ifadelerinin kullanıldığı söylenebilir. Öte yandan, 2011 ve 2021 yıllarında dağıtılan raporlarda bulunan öneriler, kısmen bu ölçütü karşılamaktadır. Bu karşılaştırmaya yönelik bir örnek aşağıdaki tabloda görülebilir:

2000 Yılı Raporu	2011 Yılı Raporu	2021 Yılı Raporu
<i>"5442 Sayılı İl İdaresi ve 3360 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunları afet yönetimi ve yeniden inşaa faaliyetlerine yerel idarelerin aktif biçimde katılımını sağlayacak ve bu hizmetler için yerel kaynakların kullanımına imkan verecek şekilde yeniden düzenlenmelidir."</i>	<i>"Yerel düzeyde il, ilçe ve beldelerde afet yönetim birimleri, etkinliklerinin artırılması için yeniden organize edilmelidir"</i>	<i>"Mevzuatta deprem zararlarının azaltılması ile can ve mal güvenliğinin sağlanmasına yönelik mevcut hükümlerin etkin bir şekilde uygulanması konusunda başta mülki idare amirleri olmak üzere yerel yönetimler ve ilgili kamu kurum ve kuruluşlarına görev düşmekte olup bu konu üzerinde hassasiyetle durulmalıdır. "</i>

Bulguların sonucuna dayanarak söylenebilir ki Meclis'in denetim işlevinin yetkinliği yerine getirmesi açısından, tüm ölçüt ve alt-ölçütleri karşılayan komisyon raporu 1999 depreminin ardından kurulan komisyonun, 2000 yılında dağıttığı ve Genel Kurulda görüşülen raporudur. Öyle ki 28 Mayıs 1999 tarihinde kurulan ve 'Beşinci Ecevit Hükümeti' olarak da bilinen koalisyon

hükümeti o dönemde Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne de sirayet ederek çoğulcu bir yapı oluşturmuştur. Bu da ilgili Meclis araştırma komisyonunun başkanlık divanının ve üyelerinin dengeli bir biçimde oluşmasına sebep olmuştur.

1999 YILI ARAŞTIRMA KOMİSYONU RAPORUNA İLİŞKİN BULGULAR

Araştırmanın bulgularında da görülebileceği üzere, 99 depreminin ardından 2000 yılında dağıtılan komisyon raporu, somut ve objektif ölçütler ışığında dikkate alınması gereken ve yapıcı sayılabilecek değerlendirmeler/öneriler içeren bir rapor olarak kayda geçmelidir. Öyle ki bu meclis araştırma komisyonu raporu, tüm kurum, kuruluş ve kişilerle koordineli bir şekilde yürütülmesi gereken; sürdürülebilir bir kent planlamasını, afet öncelikli politikaları ve dirençli yapılaşmayı ön plana çıkaran somut öneriler taşımaktadır.

1999 tarihli Meclis Araştırma Komisyonu'nun bugüne de ışık tutan bazı önerileri şöyleydi:

"Deprem zararlarının, ancak deprem olmadan önce alınacak yasal, idari ve teknik önlemlerle azaltılabileceğine her kademedede inanmak ve uygulanacak afet yönetim sistemini buna göre düzenlemek gerekmektedir."

"Doğal afetlerin önlenmesi ve zararlarının azaltılması çalışmalarını ana politika olarak benimseyen, bir afet anında gerek merkezde ve gerekse yerel ölçekte etkili bir afet yönetimi uygulamasını sağlayan yeni bir temel afet yasasına ivedilikle ihtiyacı bulunmaktadır. Bu nedenle halen yürürlükte olan 7269 Sayılı Kanun, daha sonra çıkarılan 4123 ve 4133 Sayılı Kanunlar birleştirilmeli ve yeni bir çerçeve yasa hazırlanmalıdır."

"Deprem saniyeler ile ölçülen çok kısa bir süreçtir. Bu süreçte yapılacakların sayısı yok denecek kadar azdır. Bu nedenle, 'Deprem öncesi çalışmalar' son derece önem taşımaktadır."

Somut verilere dayanarak, kritik bir noktada görülebilecek bu komisyon raporunun yayınlanmasının üzerinden geçen 23 yılda devletin, yasama erkinin araştırma komisyonunun önerilerini hayata geçirip geçirmediği depremin bir felakete dönüşmemesi açısından önem taşımaktadır. Dolayısıyla, bu komisyon raporunun çıktısı olan 39 önerinin hayata geçirilip geçirilmediği irdelenmelidir. Yapılan çalışmalar ışığında, raporda yer alan öneri ve önerinin gerçekleşip gerçekleşmediğine dair bulgular aşağıdaki tabloda görülebilir:

RAPORUN ÖNERİSİ	BULGU	DURUMU
1. Yeni bir deprem politikası oluşturulmalı devlet politikası olarak uygulanmalıdır.	AFAD'ın oluşturduğu ' Ulusal Deprem Stratejisi ve Eylem Planı (UDSEP) 2012-2023 ' bu kapsamda ele alınabilir. Ancak bu planın uygulanışında aksaklıklarla karşılaşmıştır.	Kısmen uygulanmış
2. Bilimsel çalışmaları koordine etmekle sorumlu bir 'Deprem Araştırma Kurulu' oluşturulmalıdır. Bu kurul aynı zamanda ulusal deprem politikalarının tespiti için çalışmalar yapmalıdır. Uygun görüldüğünde Uluslararası Afet Bilgi Sisteminden yararlanabilecek bir 'Ulusal Afet Bilgi Sistemi' kurulmalıdır.	AFAD, 2011 yılında 'Uygulamalı Araştırma, Araştırma Altyapısı, Sosyal Araştırma ve Bilim İnsanı Destekleme' kapsamında 'Ulusal Deprem Araştırma Programı (Udap)' kurmuştur. Program, UDSEP'in oluşturulmasına zemin hazırlamıştır. Buna ek olarak AFAD, ' Türkiye Afet Bilgi Bankası (TABB) ' adı altında bir afet bilgi sistemi oluşturmuştur. Bu bilgi sistemi, afetlere karşı hazırlıklı olma ve olası zararların azaltılması için tüm belge ve kaynakların bir arada bulunması, geçmiş verilerin analiz edilebilmesi, doğal ve teknolojik afetler konusunda mevcut çalışmaların daha da geliştirilmesini amaçlamaktadır. Ancak bilgi sistemine erişilememektedir.	Kısmen Uygulanmış
3. Etkin bir koordinasyon sağlanabilmesi için Afet İşleri GM., Sivil Savunma GM ve Deprem Araştırma Kurulu, Başbakanlığa bağlı bir Müsteşarlık, Başkanlık ya da bir Bakanlık şeklinde yeni bir idari yapıya kavuşturulmalıdır.	Afet İşleri Genel Müdürlüğü yerine açılan AFAD, olası bir afet durumunda etkin müdahale ve koordinasyonu sağlamak adına ' Bütünleşik Afet Yönetim Sistemi 'ni oluşturmuştur. Ancak, AFAD'ın İçişleri Bakanlığına bağlı olduğu göz önünde bulundurulduğunda, bakanlıklar ve cumhurbaşkanlığına bağlı birimler arasında koordinasyonu sağlayamayacağı açıkça görülebilir.	Uygulanmamış
4. Gecekondulaşma ve kaçak yapılaşmayı teşvik eden imar affı politikasından kesinlikle vazgeçilmelidir.	Türkiye'de, 1999 Gölçük depreminden önce yaklaşık 11 imar affı yasası çıkarılmıştır. Uzmanlar tarafından çokça eleştirilen imar affı, depremden sonra 8 kez çıkarılmıştır.	Uygulanmamış

RAPORUN ÖNERİSİ	BULGU	DURUMU
5. 3194 Sayılı İmar Yasası deprem bölgelerinde çağdaş alan kullanım planlama esaslarını, planları yapan, yaptıran, plana aykırı hareket edenlerin sorumlulukları ve bunlara uygulanacak cezai müeyyideleri de kapsayacak şekilde yeniden düzenlenmelidir.	3194 Sayılı İmar Kanunu'na 2020 yılında eklenen kanun maddeleriyle, yapıya ya da çevreye aykırı yapılaşmalara karşı cezai yaptırımlar getirilmiştir.	Uygulanmış
6. 1580 Sayılı Belediye Kanunu ve 3030 Sayılı Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun, yerel yönetimlerin doğal afet riskinin belirlenmesi ve zararlarının azaltılması konusundaki görev, yetki ve sorumluluklarını ve aykırı hareket edenlere uygulanacak cezai müeyyideleri de kapsayacak şekilde yeniden düzenlenmelidir.	2012 yılında kabul edilen 6306 Sayılı 'Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun' ve yine 2012 yılında kabul edilen 6360 Sayılı 'On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun' başta olmak üzere bazı kanunlarda doğal afet riskinin belirlenmesi ve zararlarının azaltılması konusunda yerel yönetimlere görev, yetki ve sorumluluk atanmıştır. Ayrıca aykırı hareket edenlere karşı da cezai düzenlemeler getirilmiştir.	Uygulanmış
7. 5442 Sayılı İl İdaresi ve 3360 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunları afet yönetimi ve yeniden inşa faaliyetlerine yerel idarelerin aktif biçimde katılımını sağlayacak ve bu hizmetler için yerel kaynakların kullanımına imkan verecek şekilde yeniden düzenlenmelidir.	2005 yılında kabul edilen 5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun 'Acil Durum Planlaması' başlığı altındaki 69. maddesinde de il özel idarelerinin yardım, destek ve önlem amacıyla harekete geçmesi konusunda ifadeler yer almaktadır.	Uygulanmış

RAPORUN ÖNERİSİ	BULGU	DURUMU
8. Yapı sigortası sistemi yasal düzenlemeleri yapılarak süratle uygulamaya başlanmalıdır.	Türkiye’de 2000 yılında Doğal Afet Sigortaları Kurumu (DASK) kurulmuştur. Bu kurum, ‘zorunlu deprem sigortası’ edindirme, uygulama ve yönetimi faaliyetlerinden sorumlu tüzel kimlikli bir kamu kuruluşudur. Ayrıca, Türkiye’de özel sigorta şirketleri tarafından ‘inşaat sigortası’ adı altında bir sigorta sistemi başlatılmıştır. Ancak, ülke genelindeki 20 milyon 32 bin adet konutun yüzde 46,9’unun deprem sigortası bulunmuyor.	Kısmen Uygulanmış
9. İdari yapımızda yapılacak yasal düzenlemelerle kırsal alanda planlı yapılanma statüsü getirilerek yıllarca ihmal edilen bu alanlardaki yapılanmalar disiplin altına alınmalıdır.	Türkiye’de kırsal alanların planlanması konusunda mevcut imar mevzuatı ve planlama pratiği yetersiz ve belirsiz kalmaktadır. Öyle ki kalkınma planı, bölge planı, mekansal strateji planı, çevre düzeni planı gibi mekan politikaları kırsal alanların nitelikli planlamasına olanak sağlamamaktadır . Bu planlarda kırsal bölgelerin yalnızca sınırları, merkezleri ya da yerleşim alanları belirlenmektedir. Bu çerçevede kırsaldaki yapıların disiplin altına alınmadığı söylenebilir. ³	Uygulanmamış
10. Tüm illerde belediye teşkilatları içerisinde bir ‘afet planlaması ve yönetimi’ birimi oluşturulmalı ve yeni yerleşme alanlarının belirlenmesi, yeni yatırımların yapılacağı alanlar ve altyapı tesislerinin güzergahları gibi konularda, bu birimin görüş ve önerileri esas alınmalıdır. Bu amaç doğrultusunda belediyeler, hem teknik kadro hem de mali açıdan takviye edilmelidir.	Tüm illerin yerel yönetimlerinde ‘afet planlaması ve yönetimi’ne özgü bir birimin oluşturulmasına dair bir mevzuat mevcut değil . Buna ek olarak, büyükşehir belediyelerinin hemen hepsinin teşkilat yapısında doğal afet ve risklerin yönetimi ile ilişkili bir başkanlık bulunurken , merkez ilçe belediyeleri bu birimleri kendi ihtiyaçları doğrultusunda kurabilmektedir . Bu kapsamda yerel yönetimlere teknik kadro ve finans açısından destekleme gerçekleştirilmemektedir .	Uygulanmamış

³ Türkiye’de Kırsal Planlama ve Farklı Ülkelere Ait Kırsal Planlama Örnekleri, Journal of Urban Academy | Volume: 10 Issue: 4 | ISSN: 2146-9229 (<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/409560>)

RAPORUN ÖNERİSİ	BULGU	DURUMU
11. Kızılay'ın kuruluş ve teşkilat yapısı son Marmara Depreminde yaşanan sıkıntılar ışığında yeniden gözden geçirilmelidir.	'Türk Kızılay'ı özellikle 99 depreminden sonra birçok kez organizasyonel değişikliğe uğramıştır. Bunlardan birisi, 2008 yılında kurulan ve Kızılay'a bağlı olarak çalışan ' Afet Yönetimi Genel Müdürlüğü 'nün kurulması olmuştur.	Uygulanmış
12. 7126 Sayılı Sivil Savunma Kanunu yeniden düzenlenmeli modern donanımlı ve iyi eğitilmiş profesyonel Sivil Savunma Birlikleri tüm ülke sathına yaygınlaştırılmalıdır.	Sivil Savunma Kanunu'na, 2000 yılında yapılan değişiklikle 11 ile 'Sivil Savunma Arama ve Kurtarma Birlik Müdürlükleri' kurulmuştur. Ayrıca, 2009 yılında AFAD'ın kurulmasıyla Sivil Savunma Genel Müdürlüğü ile il/ilçe sivil savunma müdürlükleri kaldırılmıştır. Bu Kanun ile Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı ile il afet ve acil durum müdürlükleri kurulmuştur.	Uygulanmış
13. a. Son depremde değişik isimler altında arama ve kurtarma faaliyetlerine katılan gönüllü sivil örgütler teşvik edilmeli ve desteklenmelidir.	STK'ların deprem bölgesindeki faaliyetleri sırasında devletle ilişkilerinde demokratikleşme adına olumlu adımlar atıldığı ya da ortak faaliyetler yürütme pratiklerinin arttığı söylenebilir. Ancak bu tespit 99 depremi bölgesinde çalışmış her STK için yapılamaz. Devletin, çalışmalara engel olduğuna ve depremden sonra destek vermediğine dair ifadelerde bulunan STK temsilcileri de mevcuttur. ⁴	Uygulanmamış
13. b. Zonguldak maden işçilerinden, olası felaketlerde de faydalanılabileceği hatırdan çıkarılmamalı ve bu amaç için gerekli araç ve gereçle donatılması için gayret sarf edilmelidir.	Türkiye Taşkömürü Kurumundan alınan bilgiye göre maden işçileri afetlerde arama-kurtarma çalışmalarındaki yetkinliklerini artırmak için eğitim almakta ve gerekli araç ve gereçlerle donatılmaları konusunda uygulamalar yapılmaktadır. ⁵	Uygulanmış

⁴ <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=deV6GXmxgLoYgbVNHx1oPQ&no=cZYB-SzhSwJoquCuUckwBA>

⁵ <http://taskomuru.net/tr/arama-kurtarma/>

RAPORUN ÖNERİSİ	BULGU	DURUMU
14. Sivil Savunma Birlikleri, İl Acil Yardım Ekipleri ve Sivil Savunma yükümlülerinin eğitimleri sürekli olarak yapılmalı ve eğitimler tatbikatlarla pekiştirilmelidir.	AFAD, her ilde personellerinin yetkinliklerini güncel tutacak şekilde eğitim programları organize etmektedir. Ayrıca her sene çeşitli illerde tatbikatlar gerçekleştirilmektedir.	Uygulanmış
15. Sivil Savunma bölge depoları kurularak, gerekli araç-gereç ve malzeme stokları yapılmalı ve yurt düzeyinde etkin bir 'Haber Alma ve İkaz Sistemleri' kurulmalıdır.	AFAD, 25 ile 'lojistik depo' kurarak, afet sonrasında gerekli araç-gereç ve malzemeleri stoklayacakları alanlar oluşturmuştur. Ayrıca AFAD, 'İkaz ve Alarm Siren Sistemi' kurarak tüm illerde haber alma sistemini oluşturduğunu açıklamıştır.	Uygulanmış
16. Belediyelerdeki itfaiye teşkilatları bir afet anında kurtarma ve ilk yardım yapacak şekilde yeniden örgütlenmeli, donatılmalı ve eğitilmelidir.	İtfaiye teşkilatlarında merkezi bir birliğin olmaması nedeniyle teşkilatlar arasında birçok konuda farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Afet ve acil durumların yürütülmesinde önemli bir konumda olan itfaiye teşkilatlarına gereken değerin verilmediği görülmektedir. ⁶	Uygulanmamış
17. Belediyelerin ve gönüllü kuruluşların deprem bölgelerine yapacakları her türlü yardıma destek sağlanmalıdır. Ayrıca afete uğramış belediyelere, diğer Belediyeler tarafından yapılacak her türlü yardımı kolaylaştıracak yasal düzenleme getirilmelidir.	5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 15/i maddesine göre bağış kabul etmek belediyelerin yetki ve imtiyazları arasında olup, 59/g maddesi uyarınca bağışlar belediyenin gelirleri arasında yer alıyor. Öte yandan, aynı kanunun 38/1-L maddesine göre belediye başkanı şartsız bağış kabul edebiliyor. Ancak 2021 yılında Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, belediyelerin yardım kampanyası düzenleyerek para toplayamayacağına karar verdi. Belediyeler tarafından yapılacak her türlü yardımı kolaylaştıracak bir yasal düzenleme de yürürlükte yok.	Uygulanmamış

⁶ <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1285039>

RAPORUN ÖNERİSİ	BULGU	DURUMU
18. Kamu Kurum ve Kuruluşlarıyla Üniversitelerin yapacağı deprem araştırmaları yönetmeliklerde açıkça belirlenmelidir. Böylece sınırlı kaynakların daha etkili ve verimli bir şekilde kullanımı sağlanacaktır.	TÜBİTAK, üniversitelerin ve bilim insanların başvurabileceği ve deprem başlıklı projelere maddi destek sağlamakta ve bu projelerin izleme-değerlendirmesini gerçekleştirmektedir.	Uygulanmış
19. Bütçe içerisine alınan Afetler ve Sivil Savunma Fonları mutlaka serbest bırakılmalıdır. Yeni kaynaklar yaratılmalıdır.	1999 depreminden sonra harcamaya tahsisli özel fon hesapları kurulmadı ya da özel harca için tahsis edilmedi. Daha sonra deprem özelinde harcamaya tahsisli özel fon hesabı kurulmasına karşın kurulan fonlar sonradan ortadan kaldırıldı.	Uygulanmamış
20. Afet riski yüksek olan bölgelerde başlamak üzere mevcut yapı ve altyapıların afetler olmadan önce güçlendirilmesi ve yenilenmesi çalışmalarına kamu binalarından başlayarak önem ve öncelik verilmeli ve bu amaç için yeterli iç ve dış kaynaklar bulunarak özel bir uygulama projesi hazırlanmalıdır.	2021 yılında yürürlüğe giren ve Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından fonu kullanılmakta olan 'Kamu Binalarında Sismik Dayanıklılık ve Enerji Verimliliği Projesi' bu çerçevede kamu yapılarının depreme dayanıklılığının artırılmasını kapsamaktadır.	Uygulanmış
21. Planlama ve yapı sektöründe görev alan şehir plancılığı, mimar, inşaat, jeoloji, jeofizik, makina ve elektrik mühendisliği gibi uzmanlık alanlarının yetki ve sorumluluklarını belirleyen meslek yasaları çıkarılmalıdır. Bu yasalarda, Meslek Odalarına üyelerini denetleme yetkisi verilmelidir.	TMMOB'un kuruluşunu yasalastıran 6235 Sayılı 'Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanunu' dışında ilgili meslek gruplarının yetki ve sorumluluklarını belirleyen bir meslek yasası yoktur.	Uygulanmamış

RAPORUN ÖNERİSİ	BULGU	DURUMU
22. Ülkemizde sağlıklı yapılaşma için yeterli sayıda mimar, mühendis ve teknik eleman bulunmaktadır. İnşaatlarda mimar, mühendis, tekniker kalifiye usta-işçinin istihdamını sağlayacak yasal düzenlemeler yapılmalıdır.	2019 yılında Resmi Gazete’de yayınlanan ‘ Şantiye Şefleri Hakkında Yönetmelik ’te inşaatlarda ‘Konusuna ve niteliğine göre yapım işlerini yapı müteahhidi adına yöneterek uygulayan, mühendis, mimar veya bunlara ilişkin teknik öğretmen veya tekniker diplomasına sahip teknik personelin birisi bulundurulabilir. Yani inşaatlarda mimar ya da mühendis bulundurulması zorunluluğu yoktur.	Uygulanmamış
23. Bağımsız ve uzman bir meslek kuruluşu olarak İnşaat Müteahhitleri Odası kurulmalı ve müteahhitler meslek ilkeleri açısından denetlenmelidir. Müteahhitlik sistemi değiştirilerek, yetki ve sorumlulukların belirleneceği bir hukuki sisteme kavuşturulmalıdır.	Türkiye’deki inşaat müteahhitlerinin bir meslek odası yoktur. Kar amacı gütmeyen birçok kuruluş aracılığıyla örgütlenen müteahhitler için bir sistem organize edilmemiş ya da meslek standardı oluşturulmamıştır.	Uygulanmamış
24. Yurt çapında hazır beton kullanımı zorunlu hale getirmek için gerekli yasal düzenlemeler yapılmalı, ayrıca İnşaat yapı sektöründe kullanılan kum, çakıl, çimento, demir ve tuğla gibi inşaat malzemeleri ile hazır betonun standartlara uygun üretimi, akredite kuruluşlar tarafından sürekli denetlenmelidir.	Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, 2004 yılında yayınladığı genelgeyle elle beton dökümü yasaklamasıyla hazır beton kullanımını zorunlu hale getirmiştir. Ayrıca ‘Deprem Bölgelerinde Yapılacak Binalar Hakkında Yönetmelik’le “Tüm deprem bölgelerinde TS 500’deki tanıma göre kaliteli, denetimli, bakımı yapılmış ve vibratörle yerleştirilmiş beton kullanılması zorunludur. ”	Uygulanmış
25. İskana açılacak yeni yerleşim alanları, sanayi tesisleri ve her tür yapılaşmada arazi kullanım planları hazırlanmalı, zemin etütleri mutlaka yapılmalıdır.	2005 yılında yürürlüğe giren ‘Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu’na göre arazi kullanım planları Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından hazırlanmaktadır. Ayrıca zemin etüdü uygulaması da tüm yapılar için zorunlu kılınmıştır.	Uygulanmış

RAPORUN ÖNERİSİ	BULGU	DURUMU
26. Doğurabileceği ek tehlikeler ciddiyle incelenmeden dolgu, yumuşak zemin ve fay üzerinde enine geçen yapılara, gerekli şartlar sağlanmadıkça kesinlikle izin verilmemelidir.	Fay hatlarının doğrudan üzerindeki yapılaşmaya devam edilmektedir. Örneğin 2007 yılında yapılan ve Kahramanmaraş merkezli depremde zarar gören Hatay Havalimanı, tüm itirazlara rağmen fay hattı üzerine inşa edilmiştir.	Uygulanmamış
27. Deprem riski yüksek olan bölgelerde heyelan, kaya düşmesi ve çığ olabilecek alanlar yerleşime açılmamalıdır.	İnşaat ruhsatı için zemin etüdü çalışmalarının zorunlu olmasına karşın, doğal afetlerin hakim olduğu birçok bölge ve arazide yapılaşma ve oturma devam etmektedir.	Uygulanmamış
28. Deprem sonrası çalışmalar için ilgili kurumlarla meslek odaları arasında işbirliğine gidilmeli, olası bir depreme karşı acil barınma, gıda ve sağlık gibi konularda önceden hazırlık plan ve programları oluşturulmalıdır.	AFAD tarafından hazırlanan 'Ulusal Deprem Stratejisi ve Eylem Planı (UDSEP) 2012-2023' deprem planı kapsamında ele alınabilir. Bunun yanı sıra, yerel yönetimler de deprem planını oluşturmak konusunda üniversitelerden destek alabilmektedir.	Uygulanmış
29. a. Doğal afetlerin doğurabileceği zararların azaltılması konusunda toplumun bilgilendirilmesi amacıyla eğitim programları hazırlanmalıdır.	AFAD, 'Afet ve Acil Durum Eğitim Merkezi' kurmuş bu kapsamda da düzenli olarak toplumun tamamını kapsayacak şekilde 'Afet Farkındalık' ve 'Afet Bilinci Eğitimci' eğitimleri düzenlemektedir.	Uygulanmış
29. b. Doğal afetler konusu milli eğitimin müfredat programı içerisine alınmalıdır.	Milli Eğitim Bakanlığının hazırladığı ilköğretim, ortaöğretim ya da teknik eğitim müfredatlarının hiçbirinde doğal afet ve deprem konulu dersler mevcut değildir.	Uygulanmamış
30. Mimar, şehir plancısı, mühendis, yer bilimci yetiştiren üniversitelerin dört yıllık eğitim programları doğal afet tehlikesi dikkate alınarak yeniden düzenlenmelidir.	Üniversitelerin mimarlık ve mühendislik fakültelerinde doğrudan doğal afetlere yönelik dersler olmasa da, doğal afetlere karşı dirençli yapı ve alanların planlanmasına dair dersler verilmektedir.	Uygulanmış

RAPORUN ÖNERİSİ	BULGU	DURUMU
31. Depreme karşı bir önlemler rehberi hazırlanmalı, yazılı ve görsel yayınlarla halk bilgilendirilmelidir.	AFAD, ' Deprem Öncesi, Anı ve Sonrası Alabileceğiniz Önlemler ' adı altında yazılı bir rehber hazırlamış ve dijital medya araçları üzerinden yayılmasını sağlamıştır.	Uygulanmış
32. Depreme dayanıklı yeni yapı sistemleri araştırılmalı ve geliştirilmelidir. Halk depreme dayanıklı yapı yapılması konusunda sürekli bilgilendirilmelidir.	Gerek vatandaşlar, gerekse teknokratlar için AFAD'ın bilgilendirme çalışmaları mevcuttur. Ayrıca çeşitli sivil toplum örgütleri, meslek odaları ve üniversiteler bu konuda bilgilendirici faaliyetler sunmaktadır.	Uygulanmış
33. Deprem sonrasında toplumda oluşan psikolojik rahatsızlıkların giderilmesi için rehabilitasyon çalışmalarına ağırlık verilmelidir.	T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü bünyesinde ' Göç, Afet ve Acil Durumlarda Psikososyal Destek Daire Başkanlığı ' kurmuştur. Bu başkanlık, afet sonrasında psikososyal destek sunmaktadır.	Uygulanmış
34. Çocukların uzun süre deprem etkisinden kurtulamayacakları bir gerçektir. Okullara deneyimli, birikimli yeni öğretmenlerin atanmasında fayda vardır.	1999 depreminden sonra, doğal afetler konusunda deneyimli ve birikimli öğretmen atamalarına dair bir kayıt yok.	Uygulanmamış
35. Afet anında iletişim çok önemlidir. Bir afet anında, kesilmeyecek, bloke olmayacak, hızlı ve etkili bir haberleşme sistemi kurulmalıdır.	Yapılan haber taramalarına göre Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde meydana gelen küçük çaplı depremlerden sonra bile birçok mobil şebekenin çöktüğü ve iletişimin bir süre sağlanmadığı belirtilmiştir. Hızlı ve etkili bir haberleşme sistemi henüz kurulabilmiş değildir.	Uygulanmamış

RAPORUN ÖNERİSİ	BULGU	DURUMU
36. Deprem bölgelerinde tehlike yaratabilecek her türlü tesisin mümkünse deprem riski az olan bölgelere taşınması, mümkün değilse bu bölgelerde deprem senaryolarına ve yangın söndürme araçlarının modernize edilmesine gereken önem verilmelidir.	Deprem bölgelerinde tehlike yaratabilecek tesislerin deprem bölgelerinin dışına taşınmasına ilişkin herhangi bir uygulama mevcut değildir . Ancak tesisler kendi inisiyatiflerini kullanarak doğal afet ve acil durum senaryolarını oluşturmaktadır.	Kısmen Uygulanmış
37. Hasar tespit çalışmaları çok sağlıklı bir biçimde, yetişmiş tecrübeli elemanlarda yapılmalıdır.	DASK'tan alınan bilgiye göre inceleme ve hasar tespit raporlarını hazırlayan görevliler, sigortacılık sektöründe ilgili branşta çalışma ruhsatı bulunan deneyimli sigorta eksperlerinden oluşmaktadır.	Uygulanmış
38. Açılan deprem davaları, bölgedeki mahkemeleri kilitleyecek ve davalar bakılamaz duruma gelecektir. Acilen, deprem bölgesine Savcı, Hakim ve adliye personeli gönderilmelidir.	1999 depremi için görevlendirilen savcılara ilişkin bir veriye ulaşılamamıştır . Ancak 6 Şubat Kahramanmaraş depremi için 200'den fazla savcının görevlendirildiği bilinmektedir.	Sonuçlandırılmadı
39. Kentlerimiz için hazırlanan deprem senaryoları geliştirilmelidir.	Yerel yönetimler, akademisyenler ya da çeşitli STK'lar tarafından illere göre deprem senaryoları geliştirilmektedir. Ancak hükümet aracılığıyla geliştirilen ve ortak dilde oluşturulan bir deprem senaryosu mevcut değil .	Uygulanmamış

Yukarıdaki tabloya göre 1999 Depremi Meclis Araştırma Komisyonu raporunda bulunan 39 temel önerinin neredeyse yarısı uygulanmış durumdadır. Toplam 41 öneri ve alt-önerinin 19'u uygulanmış, 17'si uygulanmamış, 4'ü ise kısmen uygulanmıştır. Önerilerden 1 tanesinin ölçülmesi için gereken veriye ise ulaşılamamıştır.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

- Kahramanmaraş'ta meydana gelen 7.7 ve 7.6 şiddetindeki iki deprem ve günümüze kadar yaşanan artçı sarsıntılar, çevredeki 11 ilde can ve mal kaybına sebep oldu. AFAD'ın 6 Mart tarihi itibarıyla açıkladığı sayılara göre 46 bin 104 kişinin hayatını kaybettiği, 1.8 milyondan fazla bağımsız birimin hasar aldığı açıklanmıştır. Diğer illere tahliye edilen depremzede sayısı ise 200 bini aşmıştır.
- **Gelecekte yaşanabilecek olası bir depremde can ve mal kayıplarının en aza indirgenmesi için devletin tüm organlarının liyakat, hesap verebilirlik ve şeffaflık ilkeleri temelinde yeniden kurgulanması gerekmektedir.**
- Bir kez daha anlaşılmıştır ki Türkiye'de afetlerle etkin mücadele ve önleyici tedbirlerin alınması için demokratik denge ve denetleme mekanizmasının tesisi yaşamsal öneme sahiptir.
- Meclis, tarihi boyunca depreme ilişkin 10 tane araştırma komisyonu raporu sunmuştur. Bu komisyonların hemen hemen hepsi, felakete dönüşmüş önemli depremlerin ardından kurulan araştırma komisyonlarıdır. Türkiye'nin en büyük depremlerinden birisi olan ve 17 bini aşkın kişinin hayatını kaybettiği 1999 Gölçük depreminin ardından günümüze kadar depreme ilişkin 3 Meclis araştırma komisyonu raporu Genel Kurulda görüşülmüştür. Son olarak, Kahramanmaraş depreminin ardından tüm siyasi partilerin verdiği önergelerle ve oy birliğiyle 6 Mart tarihinde yeni bir komisyon kurulmuştur.
- **1999 yılından günümüze kadar Genel Kurulda görüşülen üç raporun da, analiz yöntemi doğrultusunda belirlediğimiz hemen hemen tüm ölçüt ve alt-ölçütleri karşıladığını görebiliriz. Ancak 2011 ve 2021 yıllarında raporu dağıtılan bu iki komisyon çoğulcu yapıda kurulamamış, başkanlık divanları ve komisyon üyeleri o dönemde Meclis'te bulunan siyasi partiler açısından dengeli bir biçimde oluşturulamamıştır.**
- Bunun yanı sıra somut öneriler ve çıktılar ölçütü perspektifinden bakıldığında, 99 depreminin ardından kurulan komisyonun raporunda geçen önerilerin çoğunlukla kurum, kişi ya da mevzuata istinaden yazıldığını ve önerilerde havada kalmayacak şekilde somut politika ifadeleri kullanıldığı söylenebilir. Öte yandan, 2011 ve 2021 yıllarında dağıtılan raporlarda bulunan öneriler, kısmen bu ölçütü karşılamaktadır.
- **Dolayısıyla bu Meclis Araştırma Komisyonu'nun yayınladığı rapor, somut ve objektif öneriler kapsamında emsal gösterilebilir. Çoğulcu bir yapıyla koalisyon döneminde hazırlanan bu rapor; belediye başkanları, emniyet müdürleri, akademisyenler, ilgili**

meslek odaları temsilcileri, kamu yöneticileri, bürokratlar, sivil toplum temsilcileri ile iş insanlarının katılımıyla hazırlanmıştır.

- 1999 depreminin ardından yayınlanan bu komisyon raporu, afetler konusunda ihmal, denetim ve koordinasyon konularında hükümete, yerel yönetimlere, sivil toplum örgütlerine ve vatandaşlara ışık tutabilecek nitelikte, başlıca birçok öneri içermektedir. Bu önerilerin büyük bir bölümü bugün yaşanan depremin yıkıcılığını son derece arttıran pek çok alınmayan önleme işaret etmesi bakımından kritik öneme sahiptir.
- **1999 Depremi Meclis Araştırma Komisyonu raporunda bulunan 39 temel önerinin neredeyse yarısı uygulanmış durumdadır. Toplam 41 öneri ve alt-önerinin 19'u uygulanmış, 17'si uygulanmamış, 4'ü ise kısmen uygulanmıştır. Önerilerden bir tanesinin ölçülmesi için gereken veriye ise ulaşamamıştır.**
- Genel haliyle incelendiğinde devlet organları tarafından uygulanmamış önerilerin, Kahramanmaraş merkezli depremlerde can ve mal kaybına yol açacak kritik eksiklikler olduğu görülebilir. Meclis raporunda belirtilmesine karşın bugün hayata geçirilememiş uygulamalar açıklamalarıyla birlikte şu şekilde özetlenebilir:

Afet İşleri Genel Müdürlüğü yerine açılan AFAD, olası bir afet durumunda etkin müdahale ve koordinasyonu sağlamak adına 'Bütünleşik Afet Yönetim Sistemi'ni oluşturmuştur. Ancak, AFAD'ın İçişleri Bakanlığına bağlı olduğu göz önünde bulundurulduğunda, bakanlıklar ve cumhurbaşkanlığına bağlı birimler arasında koordinasyonu sağlayamayacağı açıkça görülebilir.

Türkiye'de, 1999 Gölcük depreminden önce yaklaşık 11 imar affı yasası çıkarılmıştır. Uzmanlar tarafından çokça eleştirilen imar affı, bu depremden sonra 8 kez çıkarılmıştır.

Türkiye'de kırsal alanların planlanması konusunda eksiklikler vardır. Uygulanan planlarda kırsal bölgelerin yalnızca sınırları, merkezleri ya da yerleşim alanları belirlenmektedir. Bu çerçevede kırsaldaki yapıların planlanarak disiplin altına alınmadığı söylenebilir.

Tüm illerin yerel yönetimlerinde 'afet planlaması ve yönetimi'ne özgü bir birimin oluşturulmasına dair bir mevzuat mevcut değil. Buna ek olarak, yerel yönetimlere teknik kadro ve finans açısından destekleme gerçekleştirilmemektedir.

STK'ların deprem bölgesindeki faaliyetleri sırasında devletle ilişkilerinde demokratikleşme adına olumlu adımlar atıldığı söylenebilir. Ancak devletin, çalışmalara engel olduğuna ve depremden sonra destek vermediğine dair ifadelerde bulunan STK temsilcileri de mevcuttur.

İtfaiye teşkilatlarında merkezi bir birliğin olmaması nedeniyle teşkilatlar arasında birçok konuda farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Afet ve acil durumların yürütülmesinde önemli bir konumda olan itfaiye teşkilatlarına gereken değerin verilmediği görülmektedir.

Belediyeler, mevzuata göre bağış ve yardım kabul edebiliyor. Ancak 2021 yılında Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, belediyelerin yardım kampanyası düzenleyerek para toplayamayacağına karar verdi. Belediyeler tarafından yapılacak her türlü yardımı kolaylaştıracak bir yasal düzenleme de yürürlükte yok.

1999 depreminden sonra harcamaya tahsisli özel fon hesapları kurulmadı ya da özel harcama için tahsis edilmedi. Daha sonra deprem özelinde harcamaya tahsisli özel fon hesabı kurulmasına karşın kurulan fonlar sonradan ortadan kaldırıldı.

TMMOB'un kuruluşunu yasalaştıran 6235 Sayılı 'Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanunu' dışında ilgili meslek gruplarının yetki ve sorumluluklarını belirleyen bir meslek yasası yok.

2019 yılında Resmi Gazete'de yayımlanan 'Şantiye Şefleri Hakkında Yönetmelik'in 4. maddesine göre, inşaatlarda mimar ya da mühendis bulundurulması zorunluluğu yoktur.

Türkiye'deki inşaat müteahhitlerinin bir meslek odası yoktur. Kar amacı gütmeyen birçok kuruluş aracılığıyla örgütlenen müteahhitler için bir sistem organize edilmemiş ya da meslek standardı oluşturulmamıştır.

Fay hatlarının doğrudan üzerindeki yapılaşmaya devam edilmektedir. Örneğin, Hatay Havalimanı, tüm itirazlara rağmen fay hattı üzerine inşa edilmiştir.

İnşaat ruhsatı için zemin etüdü çalışmalarının zorunlu olmasına karşın, doğal afetlerin hakim olduğu birçok bölge ve arazide yapılaşma ve oturma devam etmektedir.

Millî Eğitim Bakanlığının hazırladığı ilköğretim, ortaöğretim ya da teknik eğitim müfredatlarının hiçbirinde doğal afet ve deprem konulu dersler mevcut değildir.

1999 depreminden sonra, doğal afetler konusunda deneyimli ve birikimli öğretmen atamalarına dair bir kayıt yok.

Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde meydana gelen küçük çaplı depremlerden sonra bile birçok mobil şebekenin çöktüğü ve iletişimin bir süre sağlanamadığı belirtilmiştir.

Yerel yönetimler, akademisyenler ya da çeşitli STK'lar tarafından illere göre deprem senaryoları geliştirilmektedir. Ancak hükümet aracılığıyla geliştirilen ve ortak dilde oluşturulan bir deprem senaryosu mevcut değil.

- Meclis araştırması işlevi, kuvvetler ayrılığı ilkesine dayanarak parlamentonun yürütmeyi denetleme yöntemleri arasında en etkili olanıdır. Hukuki açıdan Anayasa'nın 98. maddesinde ve Meclis İçtüzüğünde tanımlanmıştır.
- Meclis araştırmasının işlevinin yerine getirilmemesi, yani yürütmenin denetlenmemesi ve yasama tarafından belirlenen önerileri yerine getirmemesi, Kahramanmaraş merkezli depremlerin etkileri de göz önünde bulundurulduğunda oldukça olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir.

DENGEVE
DENETLEME AĞI
DENGEDENETLEME.ORG

m

www.mecliste.org

[meclisteorg](https://www.facebook.com/meclisteorg)

[meclisteorg_](https://twitter.com/meclisteorg_)